

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The result of learning art activities by using teaching promoting creativity for mattayom 1
แคทลียา ปักโคทานัง¹⁾ และ จุมพล ราชวิจิตร²⁾

Kattaleya Pakkhotanang¹⁾ and Jumpol Rachwijit²⁾

¹⁾นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master's Degree Student in Education, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education
Khon Kaen University.

²⁾รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assoc.Prof., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การวิจัยนี้ ใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนผาขาววิทยายน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 โดยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ในรูปแบบ Pre-Experimental โดยใช้แบบแผนการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว มีการทดสอบหลังเรียน (One – shot case study) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผน เวลา 8 ชั่วโมง 2) แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ 3) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์จากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ 1) ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่ใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 76.63 และมีนักเรียนผ่าน

เกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ 2) ความคิดสร้างสรรค์
ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีคะแนนเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 73.75 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 12 คน
คิดเป็นร้อยละเปอร์เซ็นต์ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่ใช้
การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านพัฒนาการทางอารมณ์และการ
เรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีด้านครูผู้สอน นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย
ใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.57 ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด
คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ, การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์, ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The Objectives of this research were, To study the result of learning activities in Visual Arts using teaching that Creative Thinking Approaches for students in Mattayom 1. According to 70% of criterion of students passing criterion was 80% up and to study the satisfaction of learning activities in Visual Arts using teaching that creative thinking Approaches for students in Mattayom 1.

In this study, 12 population were used the samples including Mattayom 1 Students, The semester 2 in academic year 2013 Phakhamwittayayon School. The design of this study was (Experimental Research) as Pre-Experimental by using (One - shot case study). The instruments used in this study included 1) lesson plan. By using the method of 4 creativity promotion plan, time 8 hours, 2) The assessment of skills in creative Art works, 3) The assessment of the creativity of Art works, 4) The Satisfaction questionnaire of learning activities of art teaching method to enhance creative thinking. The statistical analysis was the mean and standard deviation (S.D.) and percentage.

The results showed that the effect of learning activity of Art. 1). Skills in creative Arts students. By learning activities that use art teaching promoting creativity. For students, 1 criteria 70% by total scores were 76.63 and students through the number. 11 were 91.67% which criteria were 80% set 2) The creativity in the creative works of Art. Total scores were 73.75 students through the 12 criteria was 100 percent passed criteria are proposed. 3) The satisfaction to the learning activities and art taught promoting creativity. For students, 1 in emotional development and learning. The learning activities were the teachers. Students' satisfaction toward teaching activity teaching method to promote creativity in both 3 were included. 4.57 in level of satisfaction as much as possible.

Keyword: Art learning activities Teaching promoting creativity Creativity

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประเด็นสำคัญของคุณครูยุคใหม่ ต้องไม่เน้นที่ “การสอน” แต่ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เน้นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เป็นผู้ที่แนะนำการเรียนรู้ (coaching) ในด้านเนื้อหาสาระสำคัญที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 จะยึดหลัก 3Rs ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน และมีความรอบรู้ในด้านคณิตศาสตร์ (Reading, Writing and Arithmetic) และหลัก 4Cs ประกอบด้วย การคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity and Innovation, Critical Thinking and Problem Solving, Communication and Collaboration) ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่สังคมต้องการนำมาใช้สร้างสัมพันธ์กันในเรื่องต่าง ๆ และใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนของสภาพแวดล้อมของมนุษย์ ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพนั้น ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นจุดมุ่งหมายหลักของหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ และเป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาศิลปะศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ คิดค้นสร้างสรรค์งานที่แปลกใหม่โดยมีกระบวนการทำงานที่ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ปัจจุบันความคิดสร้างสรรค์นับเป็นจุดมุ่งหมายหลักของหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับจนมีคำกล่าวที่คุ้นหูเสมอ ๆ ว่า “หลักสูตรใหม่สอนคนไม่ได้สอนหนังสือ” คำว่า “สอนคน” หมายถึงสอนให้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งลักษณะทั้งสามนั้นคือลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ของเราสามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ถ้ากระบวนการนั้นเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่ช่วยสร้างให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถตอบสนองในสิ่งที่เรานั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ศิลปะเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนและสังคม ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

ของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเรียนการสอนศิลปะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นความอยากเห็นของมนุษย์ที่ต้องการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้แปลกไปจากเดิมเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อรับใช้ตนเองและสังคม ศิลปะมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา วิถีทางศิลปะจึงเป็นทางที่พัฒนาความคิด พัฒนาการแสดงออก อันเป็นหนทางไปสู่การพัฒนาบุคคลต่อไปและหากสังคมใดมีประชากรที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงสังคมนั้นย่อมมีโอกาสพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว [1]

ความคิดสร้างสรรค์กับศิลปะในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งคู่กัน การจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนครูจะต้องตระหนักว่าศิลปะนั้นเป็นวิชาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ทุกกิจกรรมนั้นต้องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนสามารถสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ยอมรับในความสามารถของผู้เรียน เชื่อมั่นในความสามารถของผู้เรียนอย่างไม่มีเงื่อนไขรวมทั้งผู้ปกครองของผู้เรียนด้วย
- 2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่มี การประเมินผลจากภายนอกจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกอิสระเป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์และ
- 3) มีความเข้าใจความรู้ลึกซึ้งของผู้เรียนเข้าไปสู่โลกของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ รู้สึกปลอดภัย

จากการศึกษารวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ศิลปะแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญคือ ยังขาดครูผู้สอนศิลปะที่มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อิทธิพลที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่ออนาคตของชาติ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนศิลปะจากเอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดีทางด้าน การสอนศิลปะ นำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา

พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาศิลปะโดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในหน่วยการเรียนรู้ "ศิลป์สร้างสรรค์" ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผนการเรียนรู้

2. **การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะในหน่วยการเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนามาจากรูปแบบการสอนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักงานเลขาธิการการศึกษา (สกศ.) [2] อันประกอบด้วย 6 ขั้นตอน 1) ขั้นสัมผัสรับรู้และตระหนัก 2) ขั้นระดมพลัง 3) ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน 4) ขั้นนำเสนอผลงาน 5) ขั้นวัดและประเมินผล 6) ขั้นเผยแพร่ผลงาน ซึ่งมีลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความอิสระ ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีทางเลือกที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนและสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระ โดยกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ

3. **ความคิดสร้างสรรค์** หมายถึง ทักษะทางด้านความคิดแปลกใหม่ คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดริเริ่ม และคิดละเอียดลออ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้นักเรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. **แบบประเมินทักษะการสร้างสรรคผลงานศิลปะ** หมายถึง การประเมินทักษะการสร้างสรรคผลงานศิลปะ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช [3] คือความถูกต้องในการทำงาน ความคล่องแคล่ว การเลือกใช้เครื่องมือเหมาะสม ปลอดภัย ลดขั้นตอนการทำงานและใช้วัสดุอย่างประหยัด มาใช้ในการประเมินทักษะการสร้างสรรคผลงานศิลปะ

5. **แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์** หมายถึง การประเมินความคิดสร้างสรรค์จากการสร้างสรรคผลงานศิลปะตามแนวคิดของกิลฟอร์ด โดยมีรายการประเมินคือ สร้างสรรคจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ได้ มีความแปลกใหม่ เสร็จตามเวลา แก้ปัญหาได้ มีรายละเอียดน่าสนใจใช้ประเมินผลงานศิลปะของนักเรียนเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้

6. **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสร้างสรรคผลงานทางด้านศิลปะจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ และจากการประเมินทักษะทางด้านต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะโดยใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7. **ความพึงพอใจ** หมายถึง การตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ และด้านกายภาพของนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวัง ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** วิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) ซึ่งทำการทดลองแบบกลุ่มเดียว และวัดผลหลังการทดลอง

2. **กลุ่มเป้าหมาย** คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนผาขามวิทยายอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่กำลังศึกษาในรายวิชาศิลปะ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เรื่อง ศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 แผน การเรียนรู้ เป็นเวลา 8 ชั่วโมง

3.2 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์จากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford : 1959) โดยมีรายการประเมินคือ สร้างสรรค์จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ได้ มีความแปลกใหม่ เสร็จตามเวลา แก้ปัญหาได้ มีรายละเอียดน่าสนใจ

3.3 แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2546) คือความถูกต้องในการทำงาน ความคล่องแคล่ว การเลือกใช้เครื่องมือเหมาะสม ปลอดภัย ลดขั้นตอนการทำงานและใช้วัสดุอย่างประหยัด

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 **ขั้นการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ**

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ เวลา 8 ชั่วโมง

แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์จากผลงานศิลปะ

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิด

สร้างสรรค์โดยใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์แบบประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

4.2 ขั้นตอนการทดลอง

1) ปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแจกบทบาทของครูและนักเรียน วิธีวัดประเมินผลให้นักเรียนเข้าใจ

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน 8 ชั่วโมง

3) ประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

4) ประเมินความคิดสร้างสรรค์จากผลงานศิลปะ

5) นักเรียนประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเรื่อง ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านที่ 1 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 2 ด้านครูผู้สอน ด้านที่ 3 ด้านพัฒนาการทางอารมณ์และการเรียนรู้

6) รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ นำคะแนนจากการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ให้มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตาราง ประกอบความเรียง

5.2 วิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์จากแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์จากผลงานศิลปะ นำคะแนนจากการวัดความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง

5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง ศิลปะสร้างสรรค์ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบ ตาราง ประกอบความเรียง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปและอภิปรายผลตามหัวข้อดังนี้

ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของ นักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 คน ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์คิดเป็นร้อยละ 76.63 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ซึ่งสรุปได้ว่าผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ทั้งนี้ในกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีจุดเน้น ในการสร้างประสบการณ์ให้นักเรียนในเรื่องทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้าน ความคิดริเริ่ม ทักษะด้านความคิดคล่อง ทักษะด้าน ความคิดยืดหยุ่น และทักษะด้านความคิดละเอียด ลอย โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่มาจากการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก 2) ขั้นระดม พลังความคิด 3) ขั้นสร้างชิ้นงาน 4) ขั้นนำเสนอผลงาน 5) ขั้นวัดประเมินผล และ 6) ขั้นเผยแพร่ผลงาน ซึ่งมีลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความ อิสระ ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีทางเลือกที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่าง มีขั้นตอนและสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่ม สาระ โดยกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถ จัดได้หลากหลายรูปแบบ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วย ความ อิสระและมีความสุข สนุกสนาน ในการปฏิบัติกิจกรรม

ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกด้านจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งผลการ วิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2542) [4] ทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีความรู้สึกและ ความคิดเห็นทางศิลปะว่าเมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นและ ส่งเสริมประสบการณ์ทางด้านความรู้สึกสัมผัส โดยใช้ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ออกแบบได้สอดคล้อง กับระดับวุฒิภาวะ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทาง อารมณ์ ความรู้สึกอย่างเสรีภาพ คุณภาพของการรับรู้ ย่อมพัฒนาดีขึ้นด้วย สอดคล้องกับพีรณา ริกุลสุรگان (2549)[5] กล่าวไว้ว่า นักเรียนมีประสบการณ์มากกว่า (ทั้งที่เกิดขึ้นจริงและในจินตนาการ) จะมีสมองที่ ซับซ้อนกว่าและเรียนรู้ได้ง่ายกว่า ครูจึงสามารถช่วย ให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยการกระตุ้นจินตนาการ นั้นเอง นักเรียนสามารถจินตนาการได้ดีเมื่ออยู่ใน สภาวะผ่อนคลายและพร้อมที่จะเรียนรู้ ด้วยเหตุ ดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนมีผลการประเมินทักษะการ สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ นิพนธ์ ชันแก้ว (2551) [6] ที่กล่าวไว้ ว่า การแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนจะเริ่มจากการ รับรู้รู้สึกเกิดประสบการณ์ ประสบการณ์จะนำไปสู่การ สร้างสรรค์รูปแบบใหม่ ๆ ตามความคิดจินตนาการของ แต่ละคน จากผลการวิจัยและเอกสารหลักการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับ ชินกร คำภูธร (2554) [7] การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบส่งเสริม จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการจัดการ เรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติ ของรายวิชาศิลปะในสาระทัศนศิลป์ อีกทั้งมีความ เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางทางได้ยิน อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจใน การแสดงออกทางศิลปะ และมีความสุข สนุกสนาน ในการเรียนรู้ศิลปะตามวัยของนักเรียน

จากผลการวิจัย และเอกสารหลักการ ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลโดย สรุปได้ว่า

1. การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสอนที่เน้นการกระตุ้นการรับ

รู้สัมผัสแล้วรู้สึก เพื่อเกิดประสบการณ์ นำไปสู่การ
สร้างภาพขึ้นในใจ แล้วแสดงออกมาเป็นผลงานศิลปะ
ที่สะท้อนความคิดจินตนาการได้อย่างสูงสุด ดังผล
การวิจัยที่ปรากฏให้เห็นได้ว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์การ
ประเมินด้านทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ คิด
เป็นร้อยละ 91.67

2. ด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินความคิด
สร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 73.75 มีนักเรียนผ่าน
เกณฑ์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละร้อยเปอร์เซ็นต์
ผ่านเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิจัยดังกล่าว
สอดคล้องกับ ชูเกียรติ มุงมิตร (2554) [8] ที่กล่าว
ว่า จินตนาการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพ คือ
การสร้างภาพในสมองหรือนึกคิดเป็นภาพจึงเกี่ยวกับ
ความคิดสร้างสรรค์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถือเป็นทักษะ
เบื้องต้นของความคิด รัสสรรค์ ต้นทัพไทย (2553) [9]
ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ ตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของ สกศ.
ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลัง
เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ดังนั้นจึงอภิปรายผลได้ว่า การจัดการเรียน
รู้ที่ใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิด
สร้างสรรค์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนมี
ความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ เนื่องด้วย
รูปแบบดังกล่าวมุ่งกระตุ้นจินตนาการ ซึ่งจินตนาการ
เป็นบ่อเกิดของความคิดสร้างสรรค์ เมื่อนักเรียนได้รับรู้
สัมผัส รู้สึกแล้วเกิดเป็นประสบการณ์จะทำให้นักเรียน
สามารถแสดงออกทางจินตนาการได้อย่างสูงสุด
เมื่อจินตนาการสูง ความคิดสร้างสรรค์ก็จะสูงตามด้วย
ดังที่นิพนธ์ ชันแก้ว ได้กล่าวว่า จินตนาการจุดก่อเกิด
ความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับนิพนธ์ ทวีกาญจน์
[10] กล่าวว่าจินตนาการบ่อเกิดความคิดสร้างสรรค์
ในงานศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะนั้น
เกิดจากการใช้จินตนาการอย่างอิสระ จินตนาการ
เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
อันสอดคล้องกันกับผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนที่เรียน
โดยการใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิด
สร้างสรรค์ มีคะแนนการประเมินความคิดสร้างสรรค์

ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนศิลปะโดยใช้การสอนที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ในด้านพัฒนาการทางอารมณ์และการเรียนรู้มีค่า
เฉลี่ย 4.82 นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด ด้าน
กิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.47 และด้านครูผู้
สอนมีค่าเฉลี่ย 4.43 นักเรียนมีความพึงพอใจ ตาม
ลำดับความพึงพอใจของนักเรียนทั้งหมดที่มีต่อการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การสอนที่ส่งเสริม
ความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน นักเรียนมีระดับ
ความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.57
แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ
ส่งเสริมสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มี
ความสอดคล้องกับ [11] มาตรฐานการเรียนรู้ สาระ
ทัศนศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 ที่ได้ระบุไว้ว่า สร้างสรรค์
งานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องาน
ศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีลักษณะเด่นคือ
เน้นให้ผู้เรียนได้รับรู้ สัมผัส และรู้สึกแล้วเกิด
ประสบการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็น
สำคัญ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการ
ปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นภาระกระตุ้นจินตนาการของนักเรียน
อีกทั้งเน้นบรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนมีอิสระใน
การคิด การปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ อีกทั้งในระหว่าง
การจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมนักเรียน
ของนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ ให้ความสนใจ
ในทุก ๆ กิจกรรมของการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมใน
การทำกิจกรรม มีการร่วมแสดงความคิดเห็นอย่าง
มั่นใจ มีการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ
เสร็จทันเวลา อีกทั้งพฤติกรรมของนักเรียนในขณะ
ทำงานสร้างสรรค์มีบรรยากาศของความสุข สนุกสนาน
ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนเกิดความเข้าใจและมั่นใจใน
การแสดงออกทางศิลปะมากขึ้น ข้อสังเกตพฤติกรรม
ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่านักเรียนมี
ความคิดเห็นระดับพึงพอใจมากที่สุด ต่อการจัดการ
เรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

กล่าวโดยสรุปการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ
สอนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นการจัดการ
เรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติ
ของรายวิชาศิลปะในสาระทัศนศิลป์ อีกทั้งมีความ
เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยิน รวมทั้งการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้
ยังเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการแสดงออกทาง
จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
และเป็นรูปแบบอันมุ่งเน้นการพัฒนา ส่งเสริม
ทั้งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ควบคู่กันไป อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการ
แสดงออกทางศิลปะ และมีความสุข สนุกสนานในการ
เรียนรู้ศิลปะตามวัยของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาทฤษฎีและรูปแบบการจัดการกิจกรรม
ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลายและ
นำมาทดลองเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม

ควรออกแบบกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ประยงค์ มาแสง. การพัฒนาความคิด
สร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษา ปีที่ 6 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยใช้
แบบฝึกที่เน้นการจัดการกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือ.
ชัยภูมิ:สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ชัยภูมิ. 2542
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ. การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริม
ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : กลุ่มส่งเสริม
นวัตกรรมและการเรียนรู้ของครูและบุคลากร
ทางการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและ
พัฒนาการเรียนรู้. 2550.
- [3] สุวิมล ว่องวานิช. การวัดและประเมินผลการ
เรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราเอกสาร
ทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2546.

- [4] วิรุณ ตั้งเจริญและคณะ. รูปแบบการจัด การ
ศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศน
ศิลป์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ. 2542.
- [5] พีรณา ธิกุลสุรกาน. คู่มือครูสำหรับเสริม
สร้างสมองของเด็กวัยเรียน ระดับปฐมวัย-
อนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : แอปเปิ้ล แฟมิลี่. 2549.
- [6] นิพนธ์ ชันแก้ว. การพัฒนาการจัดกระบวนการ
เรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อส่ง
เสริมจินตนาการ รายวิชา ศ 31101 ศิลปะ 1
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดความรู้ลึก
และการเห็นทางศิลปะ. โรงเรียนแก่นนคร
วิทยาลัย. 2551.
- [7] ชินกร คำภูธร. ผลการจัดการเรียนรู้สาระทัศน
ศิลป์ เรื่องทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบส่ง
เสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554.
- [8] ชูเกียรติ มุ่งมิตร. จินตนาการ. [http://www.rta.
Mi.th/chukiat/story/dreaming.html](http://www.rta.Mi.th/chukiat/story/dreaming.html) 2554.
- [9] รัชสวรรค์ ต้นทัพไทย. ผลการจัดการกิจกรรมทัศน
ศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ สกศ. ปริญญาการ
ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
2553.
- [10] นิพนธ์ ทวีกาญจน์. 3 มิติ ทัศนทางศิลปะ
และศิลป์ศึกษา. กรมฝึกหัดครู. 2533.
- [11] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด. 2552.